

**Μνημοσύνης Γραφόμενα
υπό του Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίου του Α΄
περί αιιδίμου Οικουμενικού Πατριάρχου
Ιωακείμ Γ΄ του Μεγαλοπρεπούς
Επετειακό Αφιέρωμα για τα 105 Έτη από την Κοίμησή Αυτού
(1912-2017)**

Το επίσημο Ημερολόγιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για το έτος 2012, κατόπιν σχετικής εμπνευσμένης πρωτοβουλίας και εισηγήσεως του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α΄, ήταν αφιερωμένο «ένεκα τιμής», αξιοχρέως και ευλαβώς, στον αιιδίμο Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ Γ΄, ο οποίος δύο φορές εξελέγη στον Οικουμενικό Θρόνο (1878-1884 και 1901-1912) και τρεις φορές καθάγιασε το Άγιο Μύρο (1879, 1903 και 1912), επί τη συμπληρώσει εκατονταετηρίδος από της μεταστάσεώς του εις Κύριον (1912-2012).

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στο προλογικό του σημείωμα στο Ημερολόγιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου με υϊκή γραφίδα ως άλλος Ρωμανός ο Μελωδός εξυμνούσε τα μεγαλεία του μεγαλοπρεπούς εκείνου Πατριάρχου Ιωακείμ του Γ΄.

Στο παρόν άρθρο μας αναδημοσιεύουμε σε απλούστερη γλώσσα προς το ευρύ αναγνωστικό κοινό, το γλαφυρό και παραστατικό επετειακό εκείνο κείμενο του Πατριάρχου Βαρθολομαίου επ΄ ευκαιρία της συμπληρώσεως εφέτος των 105 ετών (1912-2017) από της κοιμήσεως του αιιδίμου και μεγαλοπρεπούς Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωακείμ Γ΄, το οποίο έχει ως εξής:

«Η καθ΄ ημάς Μήτηρ Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία, πορευόμενη τον ιστορικό επίγειο αυτής βίο και οδεύουσα προς τα έσχατα, προς την ημέρα του Κυρίου την ένδοξη και επιφανή, περί τα τέλη του ΙΘ΄ και τις αρχές του Κ΄ αιώνων, σε κρίσιμη αληθώς εποχή και καμπή, λόγω των επιπιπτόντων τότε συνεχώς στο σκάφος αυτής αλλεπάλληλων κυμάτων του ολίγες δεκαετίες ενωρίτερα αφυπνισθέντος εθνοφυλετισμού, είχε την αγαθή τύχη να έχει στο πηδάλιο αυτής ως καλό και ικανό οιακοστρόφο τον νυν τιμώμενο και διά της αφιερώσεως του Ημερολογίου αιιδίμο εκ των προκατόχων μας Ιωακείμ τον Γ΄ από της προς Κύριον εκδημίας του οποίου συμπληρώνεται κατά το έτος 2012 (13 Νοεμβρίου 1912-13 Νοεμβρίου 2012) μια εκατονταετία.

Ο μακαριστός εδόξασε τον ένδοξο Οικουμενικό Θρόνο επ΄ αγαθώ πάντοτε της Εκκλησίας και του ευσεβούς ημών Γένους, και δικαίως, ασφαλώς, ανατίθεται σ΄ αυτόν ο Τόμος του Ημερολογίου του έτους 2012 σε αναγνώριση, τιμή και μνήμη των κόπων και θυσιών αυτού.

Ο άξιος πολλών επαίνων λαμπρός αυτός Πρωθιεράρχης ετέθη, θεία συνάρσει, επί την λυχνία εις φωτισμό των εγγύς και των μακράν και διηύθυνε το πλοίο του Οικουμενικού Πατριαρχείου ευθαρσώς και δεξιοστροφώς μετά συνέσεως πολλής, διακρίσεως, εμπειρίας μεγάλης, δικαιοσύνης, αληθείας, προαότητος και θυσιαστικής αυταπαρνήσεως, μακράν της τύρβης και της ανέσεως.

Αφιερώθη στην εκκλησιαστική διακονία αισθανόμενος ένα πόθο: «μίαν υπουρούσαν εν αυτώ σκέψιν, πώς κάλλιον να εργασθῆ ὑπέρ της Εκκλησίας, πώς κάλλιον να εξυπηρετήσῃ τῷ λαῷ αὐτῆς, πώς ἐν νόμῳ καὶ λόγῳ καὶ δικαιοσύνῃ κάλλιον να δυνηθῆ να ἀντιτάξῃ τὸ κραταιότατον αὐτῆς ὄπλον, τὸν Τίμιον Σταυρόν, εἰς τοὺς πειρασμούς». Στις δύο πατριαρχικὲς θητείες του διακόνησε πιστῶς τὰ συμφέροντα τῆς Εκκλησίας χωρὶς να ζητεῖ κάτι ἄλλο, εἰ μὴ μόνον τὴν ἀνόρθωσιν τῶν πεπτωκότων, τῶν ἀδικημένων, τῶν κατατρεγμένων, τῶν διωκομένων, με ἓνα λόγο, τὴν σωτηρία τοῦ ποιμνίου.

Οἱ περίοδοι αὐτὲς συνέπεσαν πρὸς τὴν ἔντασιν τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Εκκλησιῶν στὴν Βαλκανικὴ καὶ στὴν περιοχὴ τῆς Ανατολικῆς Μεσογείου, ἡ ὁποία ἔθετε σε κίνδυνον τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πατριαρχικὴ διακονία του ὁμῶς ἐδικαίωσε τὶς προσδοκίαις τῆς Μητρὸς Εκκλησίας, τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνέδειξε τὸν διορθόδοξον καὶ Οἰκουμενικὸν χαρακτήρα τοῦ παλλαδίου τούτου, τοῦ Κέντρου τοῦ πανιέρου Θρόνου τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων.

Ἐνα ἀπὸ τὰ πρῶτα μελήματα τοῦ Πρωθιεράρχου ἦταν ἡ ἀποκατάστασις τῶν σχέσεων καὶ ἡ ἐδραΐωσις τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος μεταξύ τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Εκκλησιῶν πρὸς τὸ κοινὸ ἀγαθόν, «ἵνα, παύσωσιν αἱ κατὰ τόπους λυπηραὶ συντριβαί, αἱ ἀντιπίπτουσαι ταις κανονικαῖς συνοδικαῖς διατάξεσι καὶ τοῖς εὐαγγελικῶς δεδογματισμένοις». Δὲν ἔδωσε νυσταγμὸν στα βλέφαρα, φροντίζοντας τὰ συμφέροντα σύμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, «ἵνα μὴ χεῖμαρρος ἀσεβείας ἐξογκούμενος ἐν ὁρμῇ, παρελκύσῃ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἀπώλειαν ἢ αὐτὸ ὑποσεΐσῃ τὸ τῆς ἐνότητος ἔρεισμα, δι' οὗ στερρῶς ὑποβαστάζεται τὸ ὅλον τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Εκκλησίας Πανάρχαιον καὶ ἀμετάτρεπτον στήριγμα».

Ἀνάλογη ὑπῆρξε ἡ μέριμνα αὐτοῦ καὶ γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τῆς Ὀρθοδόξου Εκκλησίας πρὸς τὴν χριστιανικὴν οἰκουμένην καὶ γι' αὐτὸ ἐξαπέλυσε τὴν ἱστορικὴν ἐκείνη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιον «Τοῖς Μακαριωτάτοις καὶ Ἁγιωτάτοις Πατριάρχεις Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ ταις ἐν Χριστῷ Ἀδελφαῖς Εκκλησίαις ταις ἐν Κύπρῳ, Ρωσσίᾳ, Ἑλλάδι, Ρουμανίᾳ, Σερβίᾳ καὶ Μαυροβουνίᾳ» ἐν ἔτει 1902. «Τὸ σημαντικόν αὐτὸ κείμενον, γνωστὸν εἰς τὴν χριστιανικὴν οἰκουμένην ὡς Ἐγκύκλιος τοῦ 1902, ἀπετέλεσε, κατὰ κοινήν ὁμολογίαν, τὴν Πρῶτην κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα ἐκδήλωσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπέρ τῆς προωθήσεως τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος, καὶ ὑπῆρξε, καθὼς ἐδήλωνε χαρακτηριστικῶς, ὁ μακαριστὸς Καθηγητὴς Ἰωάννης Καρμίρης, πρόδρομος τῆς Οἰκουμενικῆς Εκκλησιαστικῆς κινήσεως».

Ὁ αοίδιμος Πατριάρχης ἀνεδείχθη μεγαλοουργὸς καὶ πρωτοπόρος ἐν ὅλοις τοῖς τομεῖς τῆς εκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος, καινοτόμος καὶ προοδευτικὸς, τὸ δε ἔργον αὐτοῦ παραμένει κεχαραγμένον με χρυσὰ γράμματα ἐν δέλτοις τῆς ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους.

Εἶναι ἀδύνατον να ἐκτιμηθῆ ἡ συνεισφορά αὐτοῦ ἐν τῇ κοινῇ ὠφέλειᾳ τοῦ εκκλησιαστικοῦ σώματος. Ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς κατὰ Χάλκην Ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ σύστασις τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης, ἡ ἰδρυσις Σχολῆς Εκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ κτηρίου τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἡ εὐτολμὴ καὶ ἀοκνὴ προστασία τῆς παιδείας, ἡ σύστασις Ὀρφανοτροφείου Θηλέων, ἡ ἀπόκτησις τοῦ κτηρίου τοῦ Ὀρφανοτροφείου Πριγκήπου διὰ δωρεάς τῆς αἰμυνήστου εὐεργέτιδος Ἐλένης Ζαρίφη, ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἐπανίδρυσιν ἐν ἔτει 1880 τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, ἡ πρωτοβουλία αὐτοῦ γιὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς περιπύστου καὶ ἀπαραμίλλου μέχρι καὶ σήμερον περιοδικῆς

εκδόσεως «Εκκλησιαστική Αλήθεια», και πλείστα αλλά, γνωστά και άγνωστα, ομιλούν ευγλώττως.

Όλως ιδιαίτερα πτυχή του πολυκύμαντου βίου του μακαριστού Πατριάρχου αποτελεί η μετά την παραίτηση από του Θρόνου εν έτει 1884 εγκαταβίωσή του στο Αγιώνυμο Όρος του Άθω, για να επιδιώξει τον μονήρη βίο που επιθυμούσε, παραμένοντας στο Ησυχαστήριο του κυματόπληκτου Μυλοποτάμου. Εκεί αγάπησε και αγαπήθηκε πολύ όσον ουδείς άλλος, υπό των οικιστών της Ερήμου. Ασφαλώς έργο της Θείας Προνοίας ήταν η επιλογή του ενδιαιτήματος τούτου, καθότι ιδρυτής αυτού τυγχάνει ο πολιστής της Αθωνικής Ερήμου κοινοβιάρχης Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης, κτίτωρ και της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας και Πατήρ του Αγιορειτικού Μοναχισμού.

Η απόσυρση έναν είχε σκοπό, ως έλεγε ο ίδιος ο Πατριάρχης: «ίνα ώδε λάθωμεν βιούντες εν τερματισμώ προς αποφυγήν και των του κόσμου οχλήσεων και πειρασμών... επιθυμίαν δ' υποκάρδιον είχομεν ίνα μη επανέλθωμεν εις τα του κόσμου, καίπερ και εν ταύτη τη εκουσίω ημών απομονώσει δεν επαύσαμεν εν ενδελεχεί μερίμνη διαπορευόμενοι περί των εν τη Εκκλησία και τω Γένει ημών ανελισσομένων, χαίροντες εν τη αυτού χαρά και θλιβόμενοι εν ταις θλίψεσιν αυτού».

Ζούσε μετριώτατα και λιτότατα, με άσκηση αυστηρά, με μελέτη λιπαρά και ανυστάκτω προσευχή, με ακαταπόνητες πεζοπορίες, μη εγκαταλείποντας κάθε αφορμή για να υποκαύσει την φιλοτιμία και τον ζήλο των οικιστών του Αγίου Όρους στους κατά Θεόν αγώνες και στην προσευχή «όπως ο Κύριος, ταις πρεσβείαις της Παναγίας Μητρός του, ρύσηται πάσης αλγηδόνης και λύπης και πειρασμών και θλίψεων».

Πάντοτε πτωχός και πάντοτε πλούσιος, εγκατέλιπε πλήρως τον εαυτό του στη Θεία Πρόνοια. Ακάματος και ασύγκριτος ήταν η συμμετοχή στις μακρές ακολουθίες, ώστε ο βιογράφος αυτού να γράφει: «Και ενώ παλαιοί και εξησκημένοι μοναχοί κατεπονούντο από τας μακράς του χειμώνος αγρυπνίας και εξήτουν πρόχειρόν τινα ανάπαυσιν, μόνος αυτός παρέμενεν ακαταπόνητος και ανένδοτος προ των φυσικών του ανθρώπου αναγκών».

Η πάγκοινη χαρά, η οποία ακολούθησε την επανεκλογή αυτού στο Πατριαρχικό αξίωμα εν έτει 1901 μαρτυρεί το πνευματικό μεγαλείο του αιμνήστου Ηγέτου του Πανιέρου Θρόνου της Ορθοδοξίας. Εδέχθη το άγγελμα και την θεία βουλή αμερίμνωσ και αταράχως, παρά τις θερμές εκδηλώσεις: «το γεγονός αστραπιαίως μεταδοθέν εν τη πρωτευούση του Όρους και εις τας πλησίον Μονάς, τα κελλία και τα σκηνώματα, προκάλεσε μεγάλην γενικώς χαράν, πανταχόθεν δε ποικίλαι εξεδηλώθησαν δια κωδωνοκρουσιών και φωταψιών και ενδείξεις της πλημμυρούσης τον τόπον αγαλλιάσεως».

Σύσσωμος η Εκκλησία του Χριστού, ομόθυμη προσήλωσε το βλέμμα προς την Ιερά κορυφή του Άθω και προσείδε ετέρα ιερά και πολυσέβαστη κορυφή, ακεραία, άκακη, αμίαντη, συνετή, μη επηρεαζόμενη υπό των του κόσμου και υπό των πέριξ αυτού καταστάσεων και ανθρώπων, επιδιωκόντων συνήθως ίδια οφέλη.

Δεόμενος συνεχώς προς την Υπεραγία Θεοτόκο να διαρρήξη τας «ερινύας των δαιμόνων» και να «διαλύη ως αφρούς θαλαττίους τας συκοφαντίας και τα θράση και τας ανθρωπίνους αδυναμίας» και να «ματαιώνη τας σκευωρίας των πονηρών», ο Πατριάρχης Ιωακείμ ανερχόταν και πάλι με στέρεο πόδι τις βαθμίδες του περιβλέπτου θρόνου, φέροντας ως ισχύ ακατάβλητο όλων των Ορθοδόξων τέκνων του την αγάπη και ανυπόκριτη εκτίμηση.

Η προσφορά όμως του μακαριστού Πατριάρχου στην Εκκλησία δεν θα ηδύνατο να πραγματοποιηθεί άνευ σκληρού πνευματικού αγώνος και βαθείας εσωτερικής καλλιέργειας. Ήταν αληθώς εγκρατευτής αυστηρός, λίαν φιλακόλουθος, καθώς τελούσε καθημερινώς ο ίδιος την ακολουθία του Όρθρου και του Εσπερινού, και συχνά την θεία λειτουργία στο πατριαρχικό παρεκκλήσιο του Αγίου Αποστόλου Ανδρέου, νηστευτής, ασκητικός, φιλόανθρωπος και ακένωτος θησαυρός των του Χριστού πενήτων αδελφών, πάντοτε ήρεμος και ατάραχος, ανεξίκακος, λάτρης της μονώσεως και της ησυχίας. Χαρακτηριστικώς ο διακεκριμένος λογοτέχνης ευσεβέστατος Αλέξανδρος Μωραϊτίδης περιγράφει την πατρική σχέση αυτού προς το άμεσο ποίμνιο αυτού στην Πόλη: «Μετά την Θείαν Λειτουργίαν οι των διαφόρων ισαφίων χριστιανοί ησθάνοντο άρρητον ευχαρίστησιν να ευλογηθώσιν υπό του λατρευτού των Εθνάρχου, όστις γεμάτος από χαράν πάντοτε ευλογούσε αυτούς με την μεγαλοπρεπή εκείνην ευλογίαν του και με το στοργικόν μειδίαμα εις τα χείλη του».

Μετά την μακαρία κοίμηση, ο ευκλής αυτός βλαστός του πολυδινήτου Βοσπόρου έλαβε αληθώς αγήραστο έπαινο και τον τάφο επισημότατο, όχι περισσότερο αυτός όπου κείται, αλλά εκείνος ο τάφος όπου η δόξα αυτού καταλείπεται αείμνηστη: «Ανδρών γαρ επιφανών πάσα γη τάφος, και ου στηλών μόνον εν τη οικεία σημαίνει επιγραφή, αλλά και εν τη μη προσηκούση, άγραφος μνήμη παρ' εκάστω της γνώμης μάλλον ή του έργου ενδιαιτάται» (Θουκυδ. Ιστορίαι, Επιτάφιος Περικλέους, 2, 43, 2-3).

Κατακλείοντες την παρούσα οφειλετική τιμητική αναφορά στην ζωή και την θυσιαστική μαρτυρία κατά την ματαία και έμπονη τρίβο της επιγείου βιοτής του εκ των προκατόχων ημών αιιδίμου Πατριάρχου Ιωακείμ Γ' του ως στερρού αδάμαντος κοσμούντος τον στέφανο του Οικουμενικού Θρόνου παρακαλούμε αυτόν να εύχεται εξ ουρανών διηνεκώς υπέρ της Εκκλησίας ταύτης διά την εκπλήρωση της συνόλου οικουμενικούς αποστολής αυτής...

Ο Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος»